

სნობის ფურცელი

სურათებიანი დამატება

დამატების № 316.

კვირა, 15 მაისი 1905 წ.

გაზეთის № 2820.

მ უ რ ლ ი

ახალი მოთხრობა ლეონიდ ანდრეევისა.

III *

კანტალიორმა გამოიარა, ხოლო კონსტუქტორმა გაცვრით თავებდა შენიშნა ურასოც:

— აქ დგომა არ შეიძლება, შედივთ ვაგონში!

ამ სიტყვების შემდეგ კანსტუქტორი წავიდა და გაჯავრებულ მობარახუნა კარები: ურასოცმაც გაჯავრებითა მიიძახა:

— ბრიყო!

ურასოცს ეგონა, ყველა ეს: თავებდა სიტყვები, კარების გაჯავრებით ბრახუნა, მოდის იქიდან, იმ რიგიან ვაგონში მყოფ ხალხიდან. კვლავ ჰგონებდა თავის თავს ვერშეზღოვდა, ჰგონებდა ვალტერად და წყრომით, გაჯავრებით, მზრდა აწვევით ეუბნებოდა გონებაში წარმოდგენილ პატროსან კაცს:

— ერთი შეხედვით, რა თავებდები არიანი! ყველანი ყოველთვის ამ ადგილზედ დგანან ხოლმე, ის კი გიძახის; არ შეიძლება. ეშმაკმა იციის იმათი თავი, რა არის ესა!?

მატარებელი შეჩერდა და მოულოდნელი სინთზე ჩამოვარდა. ეხლა, ღამე, ბალახი და ტყე უფრო ძლიერ სურნელოვანებას ჰგზავნის ირველიც. ძირს ჩასული ხალხი ურასოცს აღარ ეჩვენებოდა ისე სისაცილოდ და ზანტად: გამსჭვრეტლმა ბინდმა თითქოს ფრთები შეასხა ხალხს; ორი ქალი, ნათელ კაბებში გამოწყობილი, წასვლის ნაცვლად, თითქოს გველივით ვასრილდაო. ურასოცი ხელახლა კარგავთ გახდა და კვლავ სიმღერა მოუნდა, მაგრამ ხმა არ ემორჩილებოდა, ენაზედ ადგებოდა რაღაც არა საჭირო და მოსაწყენი სიტყვები, და სიმღერა არ გამოდიოდა. უნდოდა ჩაფიქრებულიყო, ეტორიან ტყბილად და უნუეეზოდ, მაგრამ ამის მაგიერად ელანდებოდა ვიღაც პატროსანი კაცი, რომელსაც იგი ჩაგონებით და მკაფით ეუბნებოდა:

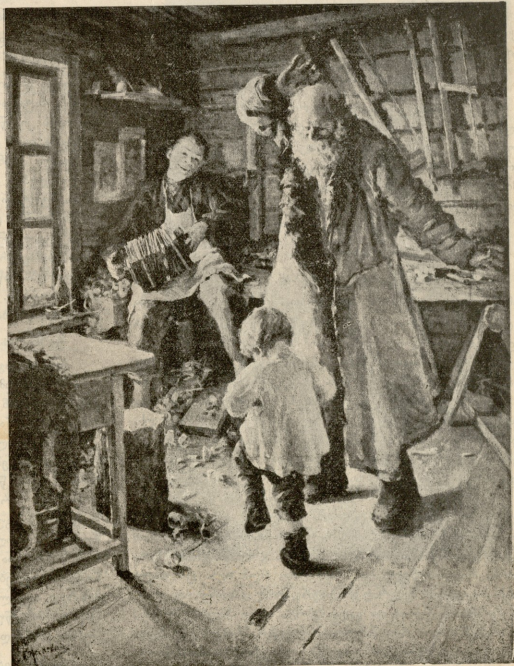
— თქვენ შეაშინეთ, როგორ იწვიან სონოელები?

ჩაშავებული, დაძრული მინდვრები კვლავ ფიქრს მისცემოდნენ, ეს მინდვრები გაუგებარნი, ციფნი და უცხონი იყვნენ. ვაგონის თვლები მრავალ ხმოვანად და უთავბოლოდ ინჯარდოდნენ; კაცს ეგონებოდა, ერთმანეთს ეკიდებინ და

ერთმანეთს უშლიანო. თვლებს შორის რაღაცა ბრახუნებდა, კრიალენდა დაეგებულის კრიალიო, დროვამოშვებით რაღაც ჩხარუნებდა. ეს ხმაურობა ეშვავსებოდა მივარალ, ტუტუტურ ბრახოს, რომელიც უგზო-უგვლოდ ვდება ღობე-ყორეს, მერე ეს ხალხი თითქოს ერთ ხროვად შეგროვდა და კავშანტანის ბუკვირილა საშოსლებით აქურდებოდა. შემდეგ ხალხმა წინ წაიწია და ყველამ ერთად მივარალის, მოქვიფე ხმით დასძახა:

— Маланья моя, зупо-гла-за-я...

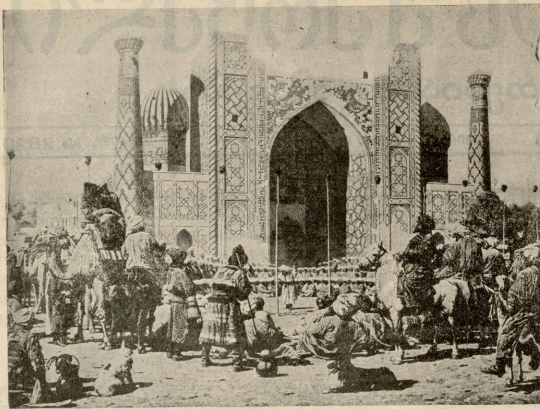
— ასე ცოცხლად და სახიზრად მოაგონდა ურასოცს ეს სიმღერა, რომელიც ქალაქის ბაღებში გავგონა. ამ სიმღერას მღეროდნენ იმის ამხანაგები. იმდენად აშკარად იყო

ბედნიერი წამი.— სურათი რეჟისკისა.

მოგონება, რომ ურასოცს მოუხდა მისი ხელით მოგონება, როგორც რამე ცოცხალისა, როგორც კუთხიდან წასროლ ქვისა. ამ უაზრო სიტყვებში ისეთი მკაცრი ძალა იყო, რომ

* იხ. დამატება, № 315.

სტეპბენია. — სურათი ვერწხაიანის.

მთელმა მატარებელმა, ვაგონების ასამდე მსრბოლ თვლებით, მანი მისცა და შემოსახა:

— Маланья, моя луно-гла-за-я...

რალცა უსახური, სასწაულბერიგი, მთლად ამღვრეული სქელის ტუჩებით ჩაკვნა ურასოვს და უწყო ტლოშა, უსუფთაო, სველის კონით, და პოქათბდა. მჭვირდა იგი თას-ნაირად, უსტევენდ, გმინავდა და ცოფიანივით ცეკვავდა დედამიწაზედ. ვაგონის თვლები რავალ, განიერ რქებად ეჩვეწებოდა და ამ უსიტცხვილო სიცილისა და მთერალ გრივალში ყოველივე აკაუტუნდა და გმინავდა:

— Маланья моя, луно-гла-за-я...

მარტოოდენ მინდვრები სლმდენენ. ციემა და წყნარმა, წმინდა შემოქმედებითის დემიონთ ღრმად გატაცებულმა მინდვრებმა არაფერი არ იკოდნენ შორეულ ქალაქელ კაც-ზედა, რომლის სულიც უცხო იყო მათთვის, სული აღლღვე-ბული მწუხარე მოვინებებით. მატარებელი მოქაროდებდა ურასოს სულ წინ, ეს ურცხვი და უზარო სიმღერა ეი უკან-ვე, ქალაქისკენ, იწვევდა, აწვეოდა ბრძევულად და მკაცრად, როგორც გატეტულ და საყრობოლის კარებთან დაქერილს. იგი გბლავებდა მგარა, მიიწვეს ჯერით უგემებელ, ბედნიერ სიერცისკენ, თავში ეი უღებმა სურათი, აუცილებლის შე-დგას, მკაცრ მარტობისა, დატყვევებისა ქვის კვლავდ შუა და რკინის მოავჯირბებს შორის. ის მოვლენა, რომ მინდვრები უგულო და ციეია და არც ერის არ უნდა უწყველის მას, როგორც უტნობს, ურასოვის სულს მარტობისა გომრბობით აესტეს, ურასოვი შიშისაგან თითის. ის გარნობა ისე უზარ-მაზარი, მოულოდნელი და საშინლია, რომ იგი, ცოცხლით არსება, თითქმის მკვდრად გარდაქმნა. რომ დასძინებოდა რამ-დენიმე თასის წლით და გდღვიებოდა ახალ ხალხს შორის, იგი არ იქნებოდა ისე, მარტო, ისე უცხო, როგორც ესლა. ურასოვს უნდა, გონების თვალ წინ დაიკენოს რაიმე მახლო-ბული და კვილით, მაგრამ იგი არ არის, და მისი დაშინავე-ბულ ტინში გაქცივის ურცხვი სიმღერა და მადდეს ნაღვლიან და უსიამოლო მოვინებებს მის ცხოვრებიდან. აი ის მალი, სადღ იმევე «Маланья»-ს მღეროდენენ. მაღლი მან რალცა მოიპარა და დღენა დაუწყეს. ურასოვი მაშინ მთერალი იყო. მთერალბები იყენენ ისინიც, ვინც სდევნიდნენ ყვირლით და სტენებით. იგი დიამილა სადღაც, რომელიღაც კუნწულში,

მთლად ბნელსა და შავში, და მდგენე-ღებმა თვლიდან დაჭკარგეს... დიდხანს იჯდა იქ, რალცა მველ ფიცრებს შუა, რომლებინდანც ლურსმები გამოშვრი-ლიყო. გვერდით ვგლო დაშლილი ბო-ქვა, გამომხარი კირით სავსე, მკრანობ-და სინესტეს და დანამულ მიწის მყუდ-როვას, სუნი იღვა. ნორჩ ნაწიხსა, იქვე მილოკუნდ დასვირობდა ვაფარავშებუ-ლი ხალხი და უკრავდა მუსიკა. ახლო ვაიარა რუხმა კატამ—ასე მოულოდ-ნელმა ამ აღავას — ჩაფიქრებულმა და გულვრილობა მუსიკისა და ლაპარაკისა-დმი. გულკვილით კატა იყო. ურასოვმა დაუთხა: «ფისო, ფისო.» კატა მივიდა, დაიწყო, ვაფახუნა მუღლებზედ და ნება მისცა ვკოცნა ტუჩებში, რომლებ-ზედაც ბეწვისა და შამაის სუნი ახლიდა. ურასოვის კოცნისაგან კატას ცხვირს დააქებინა; კატა ისე ამაყად და გულ-გრილად წავიდა, თითქმის წარჩინებული ქალი ყოფილიყო. ურასოვი ეი გამომტარა თავის საფარიდან, მაგრამ იმ წამსვე ხელი სტაცეს და დაიჭირეს.

იქ კატა მაინც იყო, აქ კი მარტო გულვრილი და გაამადარი მინდვრებია. ურასოს მთელის თავის ღონით სძავს ეს მინდვრები. ბალო რომ შესწევდეს, ჩაქოლავდა ქვებით; შეჭყრიდა ათასობით ხალხს და უჭრანებდა დატეკნათ ეს ნორჩი, მატყუარა მწენე, რომელიც ყველას ახარებს და იმის გულიდან ეი სწოგს სისხლის უქანასენელ წვეთს. რათ გამო-ემგზავრა იგი? ესლა იჯდებოდა «პროგრესის» სასტუმროში და სვამდა ღვინოს, ლუდს, იბასებდა, იციენებდა. ურასოვს ზიხლი აღებრა იმის წინააღმდეგ, ვისთანაც მიემგზავრება, თავის მურტალ ცხოვრების ბერავ მეგობრის წინააღმდეგ, ესლა იგი მთლად და თვითონა მკაეს ქალბით გასასყიდად; იმ ქალს უყვირს ურასოვი და იძლენ ფულს აძლევს რამდენც უნდა. სამაგიეროდ ურასოვი მივა ხოლმე, ჩასჩქეპებს, ჩა-სისხლიანებს საწყალ ქალს და აუყენებს ხეწნა-მულარას, წივილ-კვილს. მერე დაითარება, იწყებს ტირილს, ღამობს თავის დაბრბობას და მღერის ქვითინით:

— Маланья моя...

მაგრამ ვაგონის თვლები აღარ მღერიან. დილაღდენენ, როგორც ავადმყოფი ბავშვები, საცოდავად თრთთან და თით-ქმის ესტუტებთან ერთმანეთს და ღამობენ აღერს, მოსუენებას. მალღობენ წყნარად დასჭურებს ურასოვს მკაცრი ვანცკვილ-ეებით მოქდილი ცა; ირაველი შემორტყმული აქეს მკაცრი ბინდი მინდვრებისა და მარტოთ მოქმედებე სინათლენი ამ ბინდში—ვიით წმინდა სობრბოლის ცრემლები მშვენიერ, და-ფიქრებულ შირისახებე. შორს, შორს გამოსქვრეტს გარიც-რასავით სადღურის საწაურებება, და იქიდან, იმ სინებულთ მოკულ სინათლდენ მოსრიალებს ნორჩი და თბლის ღმის სიო, რბილ და ნახ მუსიკის ხმებთან ერთად განქრა კეწა-ნი და ჩეულებრივ ადამიანსავით, რომელსაც აღრა აქეს მიწაზედ ადგლი, ურასოვი ერთბაშად ივიწყებს ყოველივეს, რაც ეი მას აწუხებდა; ურასოვს აღუდგებულათ მიაპრო-ყურთა სმენა და მოესმა ნაწინობი მგლოდია.

— ცეკვავენ, — ამბობს იგი და იღიბება შთავანებით, მი-სი ბედნიერი თვალები იხებება ირავლივ. — ცეკვავენ? ეწმა-კის ვერსილი ცეკვავენ.

გინწორა მზრები, უნებურად დაიხურა ისე, როგორც ამ ნაწინო საცეკვისთვის, რითიოდ გომრბობთ მთლად დ-სმსეს, მონდნდლ მიხერა მოხვრით. ურასოვს ძალიან უყვარს ცეკვა, და როდესაც იგი ცეკვავს, ისეთი ყვილით ზამ არის

რომ... აგრეთვე ისე აღერსიანი და ნახია, რომ მაშინ იგი აღარც გერმანელი ჰენრიხ ვალტმანი და არც ფედორ ურასოვი, ქურდი, რომელიც სამჯერ იყო მიცემული სამართალში ჰურდობისთვის, არამედ ვილცა სხვა, მესამე პირი, რომელზედაც მან არაფერი არ იცის, და რომელსაც დაქროლავს ხოლმე ქარი და ამ მუსიკის ხმებს მიაქანებს—სინელით მიტულ მინდვრებში ურასოვი შიშობს, ვი თუ ეს საშუალოდ იყოლ და თითქმის სტრისი, მაგრამ ეს ხმები უფრო ძლიერის ხმაურობით და სიხარულით ბრუნდებიან ამ სინელით მოკულ მინდვრიდან, ბრუნდებიან გამქრალი ხმები, და ურასოვი ბედნიერად იღიბება:

— ცეკვავენ, ეგ ეშვას კერბი!

IV

იქვე საღვურს ახლო ცეკვავენ. მოაგარაკეთ გაემარათო საცეკვაო საღამო: მოეწვიათ მუსიკა. დაეკიდათ ირგვლივ წითელ-ყვითელი სინათურები, ისე რომ სიხნულს მარტოოდენ ხის კენწეროებზედ დაებულან. გინახივლები, ახალგაზრდა ქალიშვილები, ნათლის ფერ კაბებში, სტულენტები, ვილცა ახალგაზრდა აფიკერი დეხებით, მეტად ახალგაზრდა, თითქოს ძალად გადაცმულა აფიკრის ტანისამოსში, — თანამრად დასრიალებდნენ ამ განიერ მოედანზედ და მოფრიალე კაბებით აღდნენ მტვერს იქაურობას. მოციმიცმე, მატყურა სანათურების სინათლეზედ ყველანი ლამაზებად შოსანდნენ, თითო მოცეკვავენი კი როგორღაც არაჩვეულებრივ არსებებდნენ, რომელნიც ჰხიბლავდნენ თავიანთ ჰაეროვნობით და სიწმინდით. ირგვლივ ლამა და ისინი კი ცეკვავენ. ათი ნახევრი რომ გასდგათ განზედ ამ ადგილიდან, ყოველად ძლიერი სიხნულე შთანთქმებთ—ისინი კი ცეკვავენ და მუსიკაც ასე გაბატებით, გულშოშიზილავათ, ჩაფიქრებით და ნახად უკრავს.

მატარებელი ხუთ წამს ჩერდებოდა. ურასოვი ჩაერია იქვე მდგომ ბრბოში: შავ რგოლისათი შემოჭკორდა იგი მოედანს და მაგრა ჩაეკიდნა ხელი მეთულისათვის, რომლითაც შემოდლობილი იყო მოედანი. ზოგი იღიბებოდა საცივრელის ღიმილით, ზოგი დაღვრემილიყო და დანადღლიანებულყო ისეთ სხვათაირ ფერმკრთალ ნადეგლით, როგორიც ებადება აღმანიანებს სხვისა მზიარულების დანახებზედ. მაგრამ ურასოვი ძალიან მზიარულად არის: მკოდნის თვალთ შეჭყურებს იგი მოცეკვავეთ, აქებს. ოღნავ ატყაუბუნებს ფეხებს და ერთბაშად სწყვეტს:

— აღარ განეგარბობ მეზაგრობას, დაერჩები საცეკვაოდ!

გაირღვა ხალხის რგოლი და გამოვიდნენ იქიდან ორნი: ქალიშვილი თეთრ კაბაში და ყმაწვილი, ისეთვე მაღალი, როგორიც ურასოვი. გამოვიდნენ გასწიეს ამ ნახევრად ჩაძინებულ ვაგონებს შუა. წავიდნენ თითქმის ბოლოსკენ, იქ, სადაც მთლად სინელით მოკული ხის პატარა მოედანია. მილიან ორნი ლამაზები; თითქოს თან მიქანს სინათლის ნაწილი: ურასოვსა ჰგონია, რომ ქალი ანათებს—ისეთი თეთრია იმისი კაბა და იპოდენად შავია მისი წარბები სპეტაკ პირისახებზედ. ურასოვი დაეწია მიმავალთ და ჰკითხა:

— თუ შეიძლებოდეს მითხარით, სად იყიდება ბილეთები საცეკვაოთ?

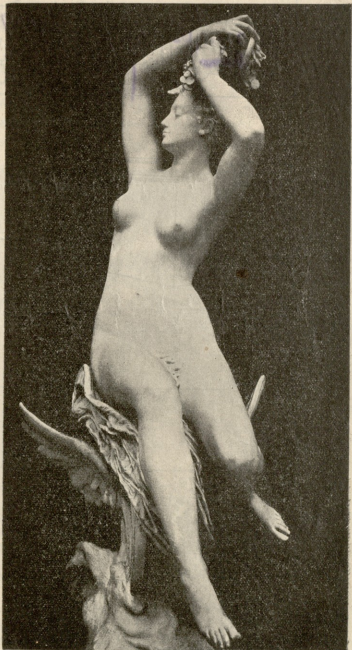
ყმაწვილის ულვაშები არა აქვს. მკაცრის შეხედვით, ნახევრად მოზარუნებულ პირისახით, უყურებს იგი ურასოვს და უპასუხებს:

- აქ მხოლოდ თავისიანები არიან.
- მე გამვლელი ვარ. მე ჰენრიხ ვალტმანი ვარ.
- ხომ გეტუბნებიან, რომ აქ მარტო თავისიანები არიან!
- მე მქვიან ჰენრიხ ვალტმანი, ჰენრიხ ვალტმანი!

— გაიგონეთ!—ახალგაზრდა მრისხანებით შეტრდა. მაგრამ თეთრ კაბაში გამოწყობილმა ქალმა გაიტაცა იგი.

რომ შეეხებინა იმ ქალს ჰენრიხ ვალტმანისთვის!.. მაგრამ არ შეუხებინა. მთლად სპეტაკი, სინათლის მომწვინი, ვით შვიარის ახლო მყოფი ღრუბელი, ჯერ კიდევ დღიხანს აურქვევს სინათლეს და უხზოდ იღვევს ამ სინელით.

— არც საჭიროა!—ამაყად და ჩურჩულით მიიძახა ურასოვმა. გულში დაესო რაღაცა თეთრი და ცივი, თითქოს იქ თოვლი მოვიდაო,—თეთრი, სუფთა, მკვდარი თოვლიაო. მატარებელი ჯერ ისევე სდგას რაღაც მიზეზით. ურასოვი დადის ისეთი ლამაზი, მრისხანე და ამაყი, რომ ეხლა არავინ არ მიიღობს—ქურდობისთვის სამჯერ სამართალში მიცემულ ქურდად. დამწვინებულია, ყველაფერს ჰხედავს, ყველაფერს ისმენს და ყველაფერიც ისმის, მხოლოდ იმისი ფეხები, თითქოს რეზინისააო, ვერა ჰკრძობენ მიწას, გულში რაღაცა უცვლება, ჩუმად, წყნარად, უტკივილოდ და უტანჯველად აი მოუყვდა კიდევ იგი.

ფორტუნა.—ქანაკება ფრანკისკისა.

მუსიკა ხელახლა უკრავს და მის მწყობს მოცეკვავე ხმეში შიშით ატყებულ ლამაზაკს ნაწყვეტები ერევა.

— არ გესმით, კანტეტტორა, რად არ მიღის მატარებელი?

ურასოვმა მოუკლო სიარულს და ყური მიიპყრო. კანტეტტორმა უკანიდან გულგრილოდ უპასუხა:

— სდგას, მაშასადამე, მიზეზია რამე. მემანქანე საცეკვაოდ წავიდა.

ვგონში მჯდომმა კაცმა გაიკინა. ურასოვმა ვინაგრძო სიარული. უცან დაბრუნებისას ყური მოპკრა ორ კონდუქტორის საუბარს:

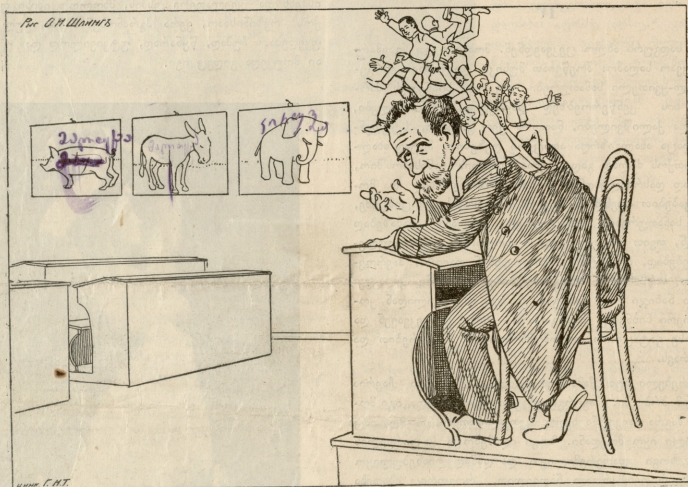
- ვითომ ამ ვგონში იყო?!
- მერე ვინა ნახა იგი?
- არავის არ უნახავს, თანდარშმა სთქვა.
- სტყუის უფრო თანდარში, აი რა; ნუ გეშინიან არც მაგაზედ სულელები არიან...

დაკრეს ზარი და ურასოვმა ერთ წაშს იწყო ყოყმანი. იმ მხრიდან, სადაც ცეკვედნენ, მოდიოდა თეთრ კაბაში გამოწყობილი ქალი ვილაცასთან ხელი-ხელ გაყრილი. ურასო-

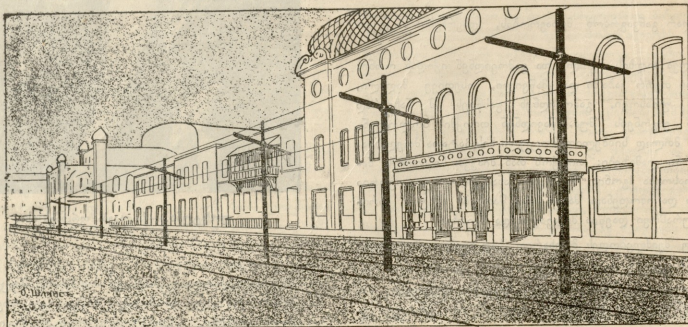
ვი შეტბა ვგონის საფეხურზედ, გადავიდა მეორე მხარეს, ისე, რომ იგი ვეღარა ჰხედავს ვეღარც თეთრ-კაბიან ქალს, ვეღარც მოცეკვეცი; მხოლოდ მუსიკის ხმის ცხელი ზვირთები ერთის წუთით ეჯახება იმის კეფას, და ყოველივე ინთქება ღამის სიბნელესა და სიჩუქეში. იგი მარტო სდგას ვგონის საფეხურზედ, ამ ღამის სურათებს შორის; ყოველისფერი მოძრაობს, მიღის საღაჯი, არ ეტება მას, იმდენად უცხო და მოჭვენები-სებურია იგი, ვითა მძინარე კაცის სიზმრები.

ი ხიზსელი.

(დახასტული იქნება)

აი, მდგომარეობა მისწავლებლის!

რას წარმოადგენს ახლა ტუილისის უშიაერესი ქუჩება.

რედაქტორ-გამომცემელი ალ. ზ. ჯაბაბაძე